

Upadanje u rutinu u umjetnosti jedna je od najgorih pogrešaka

Ugledni hrvatski skladatelj i dirigent, podrijetlom iz Rijeke, ujedno je i vrijedni muzikolog koji neprestano istražuje i priprema za izvedbu manje poznate opere svojih kolega, ponajviše svojega sugrađanina Ivana pl. Zajca

Razgovarala: Višnja Požgaj

Ugledni hrvatski skladatelj i dirigent, akademik Zoran Juranić ovogodišnji je dobitnik Porina za životno djelo. Tim povodom smo uz najsrdačnije čestitke razgovarali o njegovoj bogatoj glazbenoj karijeri koja se uz osnovnu djelatnost skladanja i dirigiranja proširila i na muzikologiju, redakcijom vrijednih, ali zaboravljениh djela hrvatskih skladatelja (posebice njegova sugrađanina Ivana pl. Zajca), te na pedagogiju i društveni rad. Zoran Juranić rođen je 25. lipnja 1947. u Rijeci te je upravo u tom gradu po-

čela njegova ljubav prema glazbi.

Dragi Zorane, vaša životna i profesionalna priča počinje u Rijeci.

Naravno, sve je počelo u Rijeci, jer su moji roditelji imali pretplatu u Kazalištu, tako da sam od malih nogu išao na operne i dramske predstave. No u glazbenu sam školu krenuo relativno kasno, s devet godina. Učio sam flautu i to je bio jedan od poticaja, a drugi je bila moja nastavnica glazbe u osnovnoj školi Eva Požgaj, kojoj sam nosio svoje prve skladbe; svi smo ih onda u razredu pjevali i to je bio bitan, nezaboravan doživljaj. Iako sam se jedno vrijeme kolebao između biologije i glazbe, još sam u srednjoj školi znao da će se baviti glazbom i skladanjem. Nakon završene srednje škole i gimnazije, otisao sam u Zagreb na studij kompozicije i

dirigiranja na Muzičkoj akademiji.

Operna iskustva

Kako je počeo vaš radni staž?

Nakon završenog studija odmah sam dobio mjesto zborovođe u Operi HNK-a u Zagrebu, što mi je bilo jako dragoo, jer me opera uvijek najviše privlačila. Rijeku je, naime, imala lijepu tradiciju opernih predstava zahvaljujući i brojnoj talijanskoj manjini, pa mi je taj posao bio prava nagrada. Tu sam uskoro počeo i dirigirati predstavama i dobio mjesto stalnog dirigenta.

Nakon Zagreba, potražili ste nove izazove i u drugim opernim kućama. Najdulje ste bili u Osijeku, zatim u Rijeci i ponovno u Zagrebu, ne samo kao dirigent nego i kao ravnatelj. Kakve su obvezе ravnatelja opere?

Ima ih zaista mnogo, ali u svakoj kući je to drukčije, a i ljudski faktor tu ima veliku ulogu. Smatrao sam da je moja osnovna zadaća bila promišljena kadrovska i repertoarna politika, na čemu sam i temeljio svoje djelovanje. Uvijek sam nastojao dati što je više moguće prigodu mladim pjevačima da se razvijaju, kale na pozornici i dođu do svojih maksimuma. A što se tiče repertoara, tu sam naravno uvijek nastojao promicati domaća djela, prije svega manje poznate a vrijedne opere koje vrijedi čuti i možda ponovno ispitati njihovu današnju životnost.

Revitalizacija Zajca

U vezi s time, treba podsjetiti na vaš dragocjen rad na redakcijama i afirmaciji zaboravljenih djela.

To me uistinu jako zanimalo. Počeo sam sa Sorkočevićem. Napravio sam redakciju jedne njegove simfonije koju sam nakon poznatih Šulekovih redakcija i nomenklature sedam Sorkočevićevih simfonija nazvao *Osmom simfonijom*. Nastojao sam revitalizirati i Istranina Antonija Smareglju, a nakon toga sam se posvetio našem Zajcu,

Nikad nisam bio od onih koji se uljuljkuju u nekakav veliki ponos, jer mi se čini da treba uvijek biti dovoljno samokritičan da budeš sam sebi najoštrij i sudac i da uvijek nastojiš raditi još bolje i učiti na svojim greškama

koji me zaokupio sa svojih 26 opera — toliko je napisao i sam Verdi. Ali osim Nikole Šubića Zrinjskog, ostale su bile nepoznate. U Rijeci i Osijeku uspio sam ostvariti izvedbe nekoliko njegovih opera: *Lizinku*, *Zlatku*, *Bana Legeta*, *Mislava*, *Ameliju*, *Prvi grijeh* i operetu *Momci na brod*. Bio je to naporan posao koji mi je oduzeo mnogo vremena jer nije bilo partitura, čak ni klavirskih izvadaka. Morao sam ih sam izraditi, pa i rukom pisati orkestralne dionice i priređivati ih za izvedbu. Iako sam zbog toga zanemario neke svoje druge želje, ipak mislim da je to vrijedilo napraviti.

Svakako. No prošle ste se godine pozabavili još jednom nepoznatom operom na temu Nikole Šubića Zrinjskog u povođu 450. obljetnice Bitke kod Sigeta.

Bila je to prigoda da se predstavi malo mali dio nepoznate opere Augusta Adelburga Abramovića, skladatelja hrvatskoga podrijetla koji je još prije Zajca napisao operu *Zrinyi*. Ona je prazvana u Budimpešti jer je zagrebačka Opera tada nije bila u mogućnosti izvesti, iako je autor to želio. To je djelo mazarirano, jer Mađari Zrinjskog također smatraju svojim junakom. Bilo je zanimljivo čuti nekoliko ulomaka iz te opere, pa držim da bi bilo vrijedno tu veliku

Kao operni ravnatelj Hrvatskih narodnih kazališta u Rijeci, Zagrebu i Osijeku, uviđek sam nastojao promicati domaća djela, ponajprije manje poznate a vrijedne opere koje vrijeti čuti i možda ponovno ispitati njihovu današnju životnost.

operu u pet činova, u stilu koji se već približava ranom Wagneru, izvesti u cijelosti.

Rad s amaterima

Važna karika u vašoj dirigentskoj karijeri je i Društveni orkestar HGZ-a koji vodite kao šef-dirigent od 2010. Što vas privlači radu s tim entuzijastičnim amaterima?

To je specifičan način rada. Mora biti posebno opušteniji uz prilagodbu kriterija; treba imati na umu što se može očekivati od tih ljudi. To za dirigenta može biti i opasno, jer u radu s profesionalnim glazbenicima kompromisi mogu narušiti bit interpretacije. Zato nastojim prilagoditi repertoar njihovim mogućnostima, tako da programi budu što raznovrsniji i zanimljiviji. Svake godine pripremamo četiri nova programa koja nastojimo izvesti i izvan Zagreba. Tako smo nedavno gostovali i u Karlovcu.

Jeste li gostovali i u inozemstvu?

Dirigirao sam više puta u Italiji, Mađarskoj, Francuskoj, bivšem SSSR-u i u zemljama bivše Jugoslavije. U Hamburgu je prizvedena moja opera *Pingvini*, a u Novom Sadu *Posljednji ljetni cvijet*. Međutim, uviđek mi se činilo važnjim dizati razinu glazbenog života primjerice u Osijeku, negoli utjecati nekim manje važnim koncertima na glazbeni život u inozemstvu.

Vrlo ste angažirani i u društvenom pogledu. Posebice u vašem i našem HDS-u u kojem ste u nekoliko mandata bili u Upravnom odboru, a u jednom mandatu (2012.-2016.) i predsjednik.

Svih tih godina dobro sam upoznao problematiku Društva, tako da mi nije bilo teško obavljati tu dužnost, a i HDS je vrlo dobro organiziran, tako da se mnoge stvari događaju bez većih stresova. Zato mi je ta djelatnost bila više čast nego teška dužnost.

Pedagogijom ste se bavili povremeno, i to na Muzičkoj akademiji u Zagrebu gdje ste dočekali i mirovinu, radeći sa studentima pjevanja i dirigiranja na opernom repertoaru. Ali skladanjem se kontinuirano bavite od najranije mladosti. Koliko ste opusa do danas ostvarili?

Mislim šezdesetak. S time da se posljednjih petnaestak godina time više bavim, jer su me prije u tome sprečavale druge obaveze.

Suradnja s Paljetkom

Pisali ste orkestralna, koncertantna, solistička, vokalno-instrumentalna i scenska djela. Što se tiče opernih djela, posebno je zapažena intenzivna suradnja s pjesnikom Lukom Paljetkom. Odakle ljubav prema nje-

govim predošcima?

Nakon nekih mlađenackih pokušaja, moja prva ozbiljna želja da napišem operu obuzele me upravo nakon što sam vidio nještu dramu *Gовори ми о Augusti* na Dubrovačkim ljetnim igrama. Privukao me taj tekst, pa sam u suradnji s Paljetkom sažeo tu dramu i napisao libretu. Poslije sam s njim realizirao i operu *Posljednji ljetni cvijet* koju sam izveo s ansamblom Opere iz Novog Sada, a poslije smo to izveli i na MBZ-u. Ta je opera dobila veliko priznanje i u Mađarskoj, na Festivalu u Segedinu, i bila je prva i do sada jedina hrvatska opera koju je prenosio kanal Arte. Na Paljetkov tekst nastale su i dvije pjesme za Renatu Pokupić i trio gitara koje su prije dvije godine izvedene na Dubrovačkim ljetnim igrama.

Na koja ste još svoja djela ponosni?

Teško je to reći. Mi skladatelji smo intimno vezani uz sve svoje skladbe... Često se izvodi *Sonata za gitaru*, a imam u planu da u suradnji s Cantusom realiziram CD sa svojim komornim skladbama *Пола стотине коморне гласбе*. Naime, moja prva skladba izvedena je još dok sam bio u srednjoj školi. Bio je to *Divertimento za duhački kvartet* u kojem sam i sam svirao flautu.

Za svoj ste rad osvojili nekoliko vrijednih nagrada: Vladimir Nazor, Vjesnikovu nagradu Slavenski, Nagradu grada Zagreba, Nagradu HAZU-a, Povelju grada Rijeke, Nagradu HDS-a Boris Papandopula, Nagradu Milka Trinice, Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića i napokon Porina za životno djelo. Što vam znače nagrade?

Svaka nagrada je prije svega priznanje, a onda i saznanje da se moj rad prati i cijeni. Međutim, nikad nisam bio od onih koji se uljuljkuju u nekakav veliki ponos, jer mi se čini da treba uvek biti dovoljno samokritičan da budeš sam sebi najoštriji sudac i da uvek nastošiš raditi još bolje i učiti na svojim greškama. Upadanje u rutinu u umjetnosti jedna je od najgorih pogrešaka.

Mnogo ste toga ostvarili, no imate li još neostvarenih želja ili planova za budućnost?

Naravno! Mene je ovaj termin *Nagrada za životno djelo* malo zazebao oko srca jer, zaboga, nisam valjda na kraju, imam još planova. Trenutačno usporedno radim na dvije skladbe koje bih želio završiti ove godine. Osim toga, planiram napisati još jednu operu, tako da ne osjećam da je to nekakvo svodenje računa. Nadam se da će ono što slijedi nakon „životnog djela“ pridonići obogaćenju moje biografije.

Želimo vam da ostvarite sve želje i planove i da nas razveselite mnogim novim djelima. Još jedanput čestitamo na Porinu za životno djelo i zahvaljujemo na razgovoru!

Akademik Zoran Juranić vrlo je aktivan u Hrvatskom glazbenom zavodu, između ostalog i kao dirigent tamošnjeg Društvenog orkestra, skupine entuzijastičnih glazbenih amatera